

Burgerparticipatie

Van afvinken naar aansluiten!

Door: Muriël Rurenga, Monique Spierenburg en Eveline Stam

Samergo

In veel subsidieaanvragen voor zorg en welzijn, zoals bij ZonMw of het Integraal Zorgakkoord (IZA), is burgerparticipatie een vereiste. Maar wordt het ingezet als een daadwerkelijk waardevolle toevoeging of is het slechts een formaliteit?

Samergo is in 2024 gestart met het initiatief om burgerparticipatie te verkennen samen met het werkveld van zorg en welzijn in de regio. Wij geloven dat burgerparticipatie niet alleen voldoet aan beleidsmatige eisen, maar vooral bijdraagt aan zorg en welzijn die beter aansluit bij de behoeften van bewoners. Door inwoners actief te betrekken, ontstaat meer draagvlak en een grotere kans op innovatieve en duurzame oplossingen.

Burgerparticipatie: van afvinken naar aansluiten!

In een [eerder artikel](#) beschreven we wat burgerparticipatie inhoudt en hoe het op verschillende niveaus kan worden ingezet, van informeren tot zelfbeheer. Aan de hand van voorbeelden uit Rotterdam lieten we zien hoe initiatieven al gestalte krijgen en hoe belangrijk het is om burgers op een gelijkwaardige manier te betrekken. Daarnaast hebben we een bijeenkomst georganiseerd in november 2024 om met verschillende organisaties het gesprek aan te gaan over burgerparticipatie en hebben wij hen geadviseerd over het omgaan en inzetten van zinvolle burgerparticipatie. In dit artikel verkennen we hoe het perspectief van burgers kan bijdragen aan betere oplossingen en meer draagvlak in zorg en welzijn.

Waarom burgerparticipatie van meerwaarde is

Burgerparticipatie biedt inwoners de kans om hun unieke perspectief te delen. Dit perspectief, gebaseerd op hun dagelijkse ervaringen, wijkt vaak af van dat van beleidsmakers. Het is juist deze ervaringskennis die inzicht biedt in wat écht nodig is. Toch worden deze inzichten in de praktijk niet altijd gewaardeerd of volledig benut.

Te vaak bedenken organisaties plannen waarbij burgers pas achteraf worden betrokken om hun mening te geven. De organisatie beslist vervolgens zelf wat er met deze inzichten gebeurt. Dit zorgt ervoor dat de vernieuwende ideeën en behoeften van burgers onvoldoende doorklinken in het uiteindelijke beleid. Echte burgerparticipatie vraagt om flexibiliteit en een open blik van organisaties. Het draait om luisteren naar wat burgers nodig hebben en daarop aansluiten. Het vraagt om een fundamentele verschuiving: in plaats van dat de overheid en organisaties zelf willen sturen, moeten zij meebewegen met wat de gemeenschap nodig heeft. Daarmee zou de term ook kunnen worden omgedraaid naar 'overheidsparticipatie': de overheid (maar kan ook zijn: zorg en welzijn) sluit aan bij bestaande informele netwerken en wat er speelt in de samenleving.

Van aanbodgericht naar vraaggericht werken

Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) benadrukt in het rapport Zien, luisteren en helpen (juni 2024) de noodzaak van een perspectiefwisseling. In plaats van te focussen op het gebruik van voorzieningen, pleit het SCP voor het beter bereiken van burgers. Dit betekent een actieve, mensgerichte benadering waarbij organisaties zich richten op wat mensen nodig hebben, in plaats van wat zij zelf aanbieden.

De kracht van het perspectief van burgers

Burgerparticipatie draait om:

- Denken vanuit de behoeften van inwoners.
- Als we meer van burgers verwachten en hen stimuleren om samen te werken, is het belangrijk om mee te bewegen met wat zij kunnen, doen en willen.
- Actief contact zoeken en onderhouden met de gemeenschap.
- Gebruikmaken van collectieve intelligentie: samen weten en kunnen we meer.

Organisaties ervaren echter vaak obstakels bij het betrekken van burgers. Veelgehoorde reacties zijn: *'We weten niet waar te beginnen'*, *'We hebben al een oplossing'*, of zelfs *'Wij zijn toch ook burgers?'*. Daarnaast wordt de waarde van individuele inbreng soms onderschat. Toch laat de **Atlas van Afgehaakt Nederland** zien hoe belangrijk het is om mensen zeggenschap over hun eigen leven te geven. Het gaat vaak om kleine, praktische zaken die een groot verschil maken in het dagelijks leven van burgers, zoals groen in de wijk, een plek om samen te komen of minder rommel op straat.

Waarom starten bij burgers?

Het betrekken van burgers bij vraagstukken biedt:

- **Betere analyses:** Oplossingen sluiten beter aan bij wat mensen echt nodig hebben.
- **Ervaringskennis:** Praktische oplossingen die direct effect hebben.
- **Frisse perspectieven:** Burgers denken vanuit hun leefwereld, niet vanuit de systeemwereld.
- **Effectiever gebruik van kwaliteiten:** Inwoners brengen unieke vaardigheden en inzichten mee.

Hoe begin je?

Als burgerparticipatie wordt gezien als een verplicht vinkje, gaat de meerwaarde verloren. Zie het in plaats daarvan als een kans om samen nieuwe inzichten en oplossingen te ontdekken. Vragen die hierbij helpen:

- Welke perspectieven heb ik nodig om dit vraagstuk op te lossen?
- Hoe kan de ervaring van burgers hieraan bijdragen?
- Wat sluit aan bij de leefwereld van de gemeenschap?
- Hoe starten we een gezamenlijk denkproces?
- Hoe komen we in het goede gesprek met burgers?

Burgerparticipatie is geen doel op zich, maar een krachtig middel om tot betere, gedragen oplossingen te komen die aansluiten bij de daadwerkelijke behoeften van burgers. Het vraagt om een open houding, waarin organisaties durven te luisteren en samen te werken op basis van gelijkwaardigheid. Begin niet omdat het moet, maar omdat het werkt.

De rol van Samergo

Samergo is de regionale ondersteuningsstructuur (ROS) voor de regio's Rotterdam e.o., Waardenland, Zuid-Hollandse Eilanden en de gemeenten Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk. Wij verbinden zorg- en welzijnspartijen en begeleiden hen in duurzame samenwerking. Samen bouwen we aan zorg en welzijn die dichtbij, relevant en toekomstbestendig is.

We begrijpen dat het opstarten en vormgeven van burgerparticipatie een uitdaging kan zijn, zowel voor organisaties als voor gemeenschappen. Samergo helpt als schakel tussen burgers en organisaties, waarbij we beide partijen ondersteunen om elkaar te vinden en samen te werken aan gedeelde oplossingen.

In 2025 zetten wij deze missie voort met regionale bijeenkomsten waarin we samen met organisaties het #hoedan? van burgerparticipatie verder verkennen. De bijeenkomsten laten deelnemers ervaren wat de kracht van burgerparticipatie is.

'Ik wil jullie bedanken voor de ontzettend leuke en nuttige bijeenkomst gisteren t.a.v. Inwonersparticipatie. Het was een mooi gemêleerd gezelschap waardoor het goede gesprek op tafel kwam.' - Iris Keessen

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met **Muriël Rurenga**.

Lees hier ons vorige artikel: Samen voor Gezonde Wijken: Het belang van samenwerking tussen burgerinitiatieven, welzijn en zorg

